

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

OSA 1:

FINGRID OYJ:N YLEISET TASEHALLINNAN EHDOT

1	Johdanto	3
1.1	Määritelmät	3
2	Valtakunnallinen tasehallinta.....	4
3	Tasevastaavan sähkötaseen tasapaino ja tasepoikkeama	4
4	Tuotantosuunnitelmat	5
4.1	Tuotantosuunnitelman muodostaminen	5
4.2	Tuotantosuunnitelmien toimittaminen	6
5	Tehokaupat	7
5.1	Säätöenergian käsittely taseselvityksessä.....	7
6	Menettely sähköjärjestelmän poikkeustilanteissa.....	8
6.1	Sähköpulatilanteiden ja ylituotantotilanteiden hallinta	8
6.2	Vakavien häiriöiden hallinta	8
7	Yhteydenpito.....	8
8	Fingridin raportointi tasevastaaville.....	9
9	Ehtojen rikkominen	9
10	Vahingonkorvaus	9
11	Ylivoimainen este.....	9

1

Johdanto

Tämä asiakirja sisältää valtakunnalliseen tasehallintaan liittyvät ehdot ja yleiset menettelytavat, joita Fingrid Oyj (jäljempänä Fingrid) soveltaa ylläpitäessään Suomen sähkötehtasapainoa. Tämän asiakirjan lähtökohtana ovat sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta ja tasehallintaa koskevat säännökset, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista sekä komission asetus sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista (EU) 2017/2195.

Näillä ehdoilla määritellään tasevastaavan (jäljempänä Tasevastaava) sähkön tuotannon ja kulutuksen välisen tehtasapainon ylläpitoa koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet.

1.1

Määritelmät

Tässä asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Avoimella toimituksella tarkoitetaan sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman sähkön, sekä sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja tasapainottaa asiakkaan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen erotuksen toimittamalla puuttuvan sähkömäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin taseselvitysjakson aikana.

Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjalla tarkoitetaan taseselvitysyksikön Fingridin toimeksiannosta ylläpitämää tasevastuuta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

Osuusvoimalaitoksella tarkoitetaan voimalaitosta, jonka tuotanto jaetaan voimalaitososuuksien haltijoille osuusvoimalaitosten käsittelyn mukaisesti taseselvitysjaksoittain.

Päivänsisäisillä markkinoilla (intra-day markkinat) tarkoitetaan sähkön markkina- paikkaa, jolla käydään kauppaa kyseiselle vuorokaudelle myytävästä ja ostettavasta sähköstä.

Siirtoalueella tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jossa voimalaitokset, kulutuskohdet ja energiavarastot sijaitsevat. Suomessa on kolme siirtoaluetta; etelä, keski ja pohjoinen. Siirtoalueiden maantieteellinen sijainti on esitetty Fingridin kotisivuilla olevassa Siirtoalueiden karttakuvassa.

Säätöobjektilla tarkoitetaan yhden tai useamman generaattorin ja tuotantoyksikön ryhmää yhdellä siirtoalueella. Säätöobjekti voi sisältää vain yhden tyyppistä tuotantolajia (tuuli-, vesi-, ydinvoima jne.). Säätöobjektia kohden voi olla vain yksi tasevastaava.

mFRR-energiamarkkinoilla tarkoitetaan Fingridin ylläpitämiä energiamarkkinoita, joilta Fingrid hankkii manuaalista taajuuden palautusreserviä (mFRR).

Tasepalvelun tarjoajalla tarkoitetaan markkinaosapuolta, jonka reservejä tarjoavat yksiköt tai reservejä tarjoavat ryhmät pystyvät tarjoamaan tasepalveluja siirtoverkonhaltijoille.

Tasepoikkeamakorjauksella tarkoitetaan tasepalvelun tarjoajalta saatua tasesähköä vastaavaa energiamäärää, jota liittävä siirtoverkonhaltija soveltaa taseselvitysjaksolla kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Taseselvityksellä tarkoitetaan taloudellista selvitysmekanismia, jonka mukaisesti tasevastaavilta peritään maksu tai niille maksetaan niiden tasepoikkeamista.

Taseselvitysjaksolla tarkoitetaan aikayksikköä, jolla tasevastaavien tasepoikkeamat lasketaan.

Taseselvitysyksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä, tytäryhtiötä tai osakkuusyhtiötä, joka huolehtii valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvistä tehtävistä.

Tasesähköllä tarkoitetaan Tasepalvelun tarjoajan tarjoamaa sähköenergiaa, jota siirtoverkonhaltijat käyttävät verkon tasapainottamiseen. Tässä dokumentissa **Säätöenergia**.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, joka vastaa kyseisen markkinaosapuolen tasepoikkeamista, ja jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tasevastuulla tarkoitetaan vastuuta siitä, että sähkökaupan osapuolen tuotanto ja hankinta kattavat tämän kulutukset ja sähkön toimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana. Kaikki sähkökaupan osapuolet ovat tasevastuullisia.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä taseselvitysjakson aikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin. Tehokaupoista kirjataan taseselvitykseen tasepoikkeamakorjaus, jota sovelletaan taseselvitysjaksolla kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Tuotantosuunnitelmalla tarkoitetaan ennen taseselvitysjaksoa tasevastaavan ilmoittamaa suunniteltua tuotantoa taseselvitysjaksolle.

Vuorokausimarkkinoilla (day ahead -markkinat) tarkoitetaan sähkön markkinapaikkaa, jolla käydään kauppaa seuraavalle vuorokaudelle myytävästä ja ostettavasta sähköstä.

2 Valtakunnallinen tasehallinta

Valtakunnallisella tasehallinnalla tarkoitetaan koko Suomen sähköntuotannon ja kulutuksen välisen tehotasapainon ylläpitoa.

Osana järjestelmävastuuta Fingrid vastaa Suomen sähköntuotannon ja -kulutuksen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä kunkin taseselvitysjakson aikana.

Tasehallintaa hoidetaan yhteispohjoismaisesti siten, että taajuuden laatuvaatimukset täyttyvät ja ettei käyttövarmuutta vaaranneta.

3 Tasevastaavan sähkötaseen tasapaino ja tasepoikkeama

Tasevastaavan tulee suunnitella ja ohjata sähkönhankintansa ja -toimituksensa siten, että taseselvitysjakson tasepoikkeama pysyy Tasevastaavan toiminnan laajuuteen

nähdessä kohtuullisena. Tasevastaava ei saa käyttää suunnitelmallisesti avoimia toimituksia sähkön hankintaan tai toimitukseen. Kohtuullisuuden ja suunnitelmallisuuden arvioinnissa Fingrid tarkastelee Tasevastaavan edellytyksiä tasapainottaa sähkötaseensa sähkömarkkinoilla sekä tasepoikkeamien toistuvuutta.

Tasevastaavan on viipymättä ryhdyttävä tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin taseensa kokoon nähdessä merkittävän tasepoikkeaman syntymisestä.

Mikäli taseselvitystiedot osoittavat, että Tasevastaavan sähkötase ei ole Fingridin hyväksymällä tavalla tasapainossa, on Tasevastaavan pyydettäessä annettava Fingridille viipymättä selvitys tasepoikkeaman syistä sekä ryhdyttävä Fingridin edellyttämiin toimenpiteisiin tasepoikkeaman korjaamiseksi. Näiden toimenpiteiden laiminlyönti katsotaan olennaiseksi sopimusrikkomukseksi.

4 Tuotantosuunnitelmat

Tasevastaavan tulee toimittaa Fingridille säätöobjektikohtaiset taseselvitysjakson tuotantosuunnitelmat taseeseensa kuuluvista voimalaitoksista sekä energiavarastoista tuotantotilan osalta. Energiavarastot käsitellään tuotantotilan osalta samoilla periaatteilla kuin voimalaitokset. Tuotantosuunnitelmien tarkkuus suhteessa sähköntuotannon kokonaisvolyymiin tulee olla kohtuullinen, ottaen huomioon tuotantomuodon enustettavuus.

Kohtuullisuuden arvioinnissa tarkastellaan viimeisintä hyväksytyissä aikarajoissa vastaanotettua tuotantosuunnitelmaa verrattuna tasevastaavan toteutuneeseen tuotantoon.

Mikäli tuotantosuunnitelmien tarkkuus ei ole kohtuullinen, on Tasevastaavan pyydettäessä annettava Fingridille viipymättä selvitys syistä sekä ryhdyttävä Fingridin edellyttämiin toimenpiteisiin tuotantosuunnitelmien korjaamiseksi.

Fingridillä on oikeus julkaista tasevastaavien tuotantosuunnitelmiin liittyviä laatutietoja.

4.1 Tuotantosuunnitelman muodostaminen

Kaikista vähintään 1 MW voimalaitoksista tulee laatia tuotantosuunnitelma seuraavilla periaatteilla.

Tuotantosuunnitelmaan voi liittyä vain yksi säätöobjekti, joka muodostuu yhdestä tai useammasta samalla siirtoalueella olevasta saman tuotantomuodon voimalaitoksesta.

Alle 10 MW voimalaitokset voi yhdistää samaan säätöobjektiin. Kaikista vähintään 10 MW voimalaitoksista on muodostettava erillinen säätöobjekti. Vaihtoehtoisesti samalla siirtoalueella sijaitsevasta yhtenä kokonaisuutena säädettävistä voimalaitoksista, kuten esimerkiksi jokikokonaisuudesta, voidaan muodostaa yksittäinen säätöobjekti seuraavilla edellytyksillä.

- Tasevastaavan tulee toimittaa säätöobjektikohtaisen tuotantosuunnitelman lisäksi säätöobjektin voimalaitoskohtaiset tuotantosuunnitelmat saatavilla olevalla tarkkuudella. Voimalaitoskohtaiset tuotantosuunnitelmat tulee päivittää, kun tuotannon allokointi kokonaisuuden voimalaitosten välillä muuttuu.
- Tasevastaavan tulee raportoida kokonaisuuden muodostamat voimalaitokset etukäteen Fingridille.

Osuusvoimalaitoksesta on muodostettava osakaskohtaiset säätöobjektit vähintään 10 MW osuusvoimalaitoksista. Mikäli osuusvoimalaitoksilla osallistutaan reservimarkkinoille, tulee myös alle 10 MW osuusvoimalaitoksista muodostaa osakaskohtaiset säätöobjektit. Osuusvoimalaitoksen kunkin osakkaan Tasevastaava toimittaa osuusvoimalaitoksen osakaskohtaisen tuotantosuunnitelman säätöobjektikohtaisesti Fingridille. Erikseen sovittaessa osuusvoimalaitoksen Tasevastaava voi toimittaa muiden osakaiden Tasevastaavien puolesta niiden osakaskohtaiset tuotantosuunnitelmat Fingridille.

Tasevastaavan vastuulla on tasevastuunsa tuotantoyksiköiden määrittäminen säätöobjekteihin ja tuotantosuunnitelmiin viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Fingridille). Säätöobjektin muodostamisessa käytetään kulloinkin voimassa olevia Taseselvitysyksikön julkaisemassa *Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjassa* määritettyjä tuotantomuotoja.

Edellä kuvatun lisäksi Tasevastaava on pyydettyäessä velvollinen toimittamaan Fingridille ajantasaisen eritellyn luettelon säätöobjekteihin sisältyvistä voimalaitoksista. Tietojen muuttuessa Tasevastaavan on toimitettava päivitetty tiedot Fingridille viipymättä.

Fingridillä on oikeus vaatia edellä kuvatusta poikkeavia tuotantosuunnitelmia sähköjärjestelmän hallinnan tarpeisiin.

4.2 Tuotantosuunnitelmien toimittaminen

Tasevastaavan tulee toimittaa Fingridille alustavat taseselvitysjakson tuotantosuunnitelmat seuraavalta käyttövuorokaudelta viimeistään klo 17:30. Suunnitelmien muuttuessa Tasevastaavan on toimitettava päivitetty tiedot Fingridille viipymättä ja viimeistään 25 minuuttia (QH-25) ennen kulloisenkin taseselvitysjakson alkua. Toimitettavan tuotantosuunnitelman arvona käytetään suunniteltua taseselvitysjakson keskitehoa (MW).

Toimitettavan tuotantosuunnitelman tulee olla Fingridin käytettävissä määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa saatu tieto korvaa aikaisemmin samaa asiaa koskeneen tiedon.

Tämän lisäksi Tasevastaavan tulee päivittää tuotantosuunnitelmia käydessään kaupaa päivänsisäisillä markkinoilla QH-25 ajankohdan jälkeen. Päivitetyt tuotantosuunnitelmat tulee toimittaa Fingridille välittömästi kaupanteon jälkeen.

Tuotantosuunnitelmien raportoinnissa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa ja Fingridin internetsivuilla julkaistua *Tuotantosuunnitelmien raportointi ja tiedonvaihto* –ohjetta.

Tasevastaavan sanomaliikenteen häiriötilanteissa Tasevastaavan tulee ilmoittaa ongelmista välittömästi Fingridin kantaverkkokeskukseen sekä toimittaa tuotantosuunnitelmat sähköpostilla Fingridin Kantaverkkokeskukseen kohdassa 4.2 määriteltyjen aikarajojen puitteissa.

Fingridin sanomaliikenteen tai vastaanottavan järjestelmän häiriötilanteissa tuotantosuunnitelmat vastaanotetaan järjestelmään häiriön päätyttyä. Jos häiriön aikana tulleet sanomat ovat häiriöstä johtuen hävinneet, niin Tasevastaava voi päivittää tuotantosuunnitelmat häiriön aikaiselle jaksolle.

5

Tehokaupat

Fingrid tekee tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin.

Suomen tehotasapainon hallitsemiseksi Fingridillä on oikeus siirtää suunnitellut tuotantomuutokset eri taseselvitysjaksoille. Tällaisesta siirrosta Tasevastaavalle aiheutuva taseen tasepoikkeama korjataan Fingridin ja Tasevastaavan välisellä tehokaupalla, jossa määrä vastaa säädön siirron seurauksena tuotettua tai tuottamatta jäänyttä sähköä. Tasevastaavalla on perustellusta syystä oikeus kieltäytyä tehokaupan toteutuksesta.

Fingridin ostaessa sähköä Tasevastaavalta tehokaupan hintana käytetään Tasevastaavan kannalta edullisinta seuraavista:

- Vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinta korjattuna Tasevastaavan kannalta 10 % edullisemmaksi, tai
- Ehdot ja edellytykset manuaalisen taajuuden palautusreservin (mFRR) toimittajalle -dokumentin mukaisesti määräytyvä ajastetun aktivoinnin hinta, tai
- Ehdot ja edellytykset manuaalisen taajuuden palautusreservin (mFRR) toimittajalle -dokumentin mukaisesti määräytyvä suoran aktivoinnin hinta ylössäädölle.

Fingridin myydessä sähköä Tasevastaavalle tehokaupan hintana käytetään Tasevastaavan kannalta edullisinta seuraavista:

- Vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinta korjattuna Tasevastaavan kannalta 10 % edullisemmaksi, tai
- Ehdot ja edellytykset manuaalisen taajuuden palautusreservin (mFRR) toimittajalle -dokumentin mukaisesti määräytyvä ajastetun aktivoinnin hinta, tai
- Ehdot ja edellytykset manuaalisen taajuuden palautusreservin (mFRR) toimittajalle -dokumentin mukaisesti määräytyvä suoran aktivoinnin hinta alassäädölle.

Jos taseselvitysjaksojen vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinnat eroavat toisistaan, käytetään sen taseselvitysjakson hintaa, joka on Tasevastaavan kannalta edullisempi.

5.1

Säätöenergian käsittely taseselvityksessä

Fingrid hankkii reservejä reservitoimittajilta perustuen erillisiin sopimuksiin. Taajuusohjatun käyttöreservin ja automaattisen taajuuden palautusreservin aktivoinnista syntyvä säätöenergia lasketaan taseselvitysjaksoittain ja sen vaikutus oikaistaan reservikohteen Tasevastaavan sähkötaseesta valtakunnallisessa taseselvityksessä.

Säätöenergian laskentaperiaatteet ja korvausperusteet määritellään Fingridin ja reservitoimittajien välisissä reservisopimuksissa.

Fingrid noudattaa reservien hankinnassa tasapuolisia ja syrjimättömiä periaatteita. Reservien hankinta perustuu markkinapohjaisiin menettelyihin. Kulloinkin voimassa olevat hankintaperiaatteet löytyvät reservitoimittajien ehdot ja edellytykset -dokumenteista.

6 Menettely sähköjärjestelmän poikkeustilanteissa

6.1 Sähköpulatilanteiden ja ylituotantotilanteiden hallinta

Toiminta sähköpulatilanteissa perustuu Fingridin kotisivuillaan julkaisemaan *Suomen sähköjärjestelmän sähköpulatilanteiden hallinta* -ohjeeseen.

Sähkön tuotanto- ja kulutustilanteen kiristytessä Tasevastaava tarkistaa tuotantosuunnitelmat ja kulutusennusteet sekä toimittaa päivitettyt tiedot Fingridille.

Tilanteissa, joissa sähköpula tai ylituotantotilanne on mahdollinen tai sähköpulan riski on suuri, ja sähköpulassa sekä vakavassa ylituotantotilanteessa Tasevastaava vastaa oman taseensa hallinnasta sekä tuotannon ja kulutuksen ohjaamisesta Fingridin kantaverkkokeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna Fingrid voi tehdä kahdenvälisiä kauppia sekä käydä kauppaa päivänsisäisillä markkinoilla.

6.2 Vakavien häiriöiden hallinta

Toiminta sähköjärjestelmän vakavissa häiriöissä perustuu Fingridin kotisivuillaan julkaisemaan *Sähköjärjestelmän vakavien häiriöiden selvittämisen yleisohjeeseen*. Sähköpula- ja ylituotantotilanteet käsitellään kohdan 6.1 mukaisesti.

Sähköjärjestelmän vakavissa häiriöissä Fingridin kantaverkkokeskus antaa Tasevastaavalle tarvittavat toimintaohjeet tasehallinnasta häiriön aikana. Näissä tapauksissa Tasevastaavan tulee ylläpitää sähkötasettaan annetun ohjeen mukaisesti, kunnes kantaverkkokeskus antaa uudet toimintaohjeet.

Vakavissa häiriöissä Fingrid aktivoi ensin mFRR-energiamarkkinoilla olevat käyttämättömät tarjoukset sekä käytettävissä olevat varavoimailaitokset. Mikäli näillä toimenpiteillä vakava häiriö saadaan hallintaan, sovelletaan tasepoikkeaman käsittelyssä ja hinnoittelussa normaalitilan periaatteita.

Mikäli häiriön vakavuuden tai luonteen seurauksena ei kyetä palauttamaan sähköjärjestelmää normaalitilaan edellä mainituilla toimenpiteillä, on Fingridin kantaverkkokeskuksella oikeus antaa voimailaitoksille pätö- ja loistehoa koskevia ohjeita, käynnistytään järjestelmässä olevaa muuta reserviä sekä irtikytkeä kulutusta. Tehdyt toimenpiteet vaikuttavat suoraan osapuolen mitattuihin toimituksiin ja sitä kautta tasepoikkeaman määrään. Tällaisesta yksittäisestä tuotannon rajoituksesta osapuolen Tasevastaavalle aiheutuva tasepoikkeama korjataan rajoitustunnilla ja sitä seuraavalla tunnilla nollahintaisella tehokaupalla taseselvityksessä. Muutoin tasepoikkeama selvitetään osapuolen Tasevastaavan kanssa Tasevastaavien ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

7 Yhteydenpito

Tasevastaavan tai tämän valtuuttaman edustajan on oltava Fingridin tavoitettavissa 24 tuntia vuorokaudessa ympäri vuoden. Tasevastaavan antamissa yhteystiedoissa nimettyjen henkilöiden tai valtuuttaman edustajan tulee olla oikeutettu Tasevastaavaa sitovasti vastaanottamaan ilmoituksia, joita Fingrid antaa sekä ryhtymään välittömästi niihin taseen ylläpitoon liittyviin toimiin, joihin nämä ehdot Tasevastaavaa velvoittavat.

8 **Fingridin raportointi tasevastaaville**

Fingrid tai Fingridin palveluntarjoaja ilmoittaa Tasevastaavan sekä sen tasevastuun piirissä olevien sähkömarkkinaosapuolten ja Fingridin välisten sähkökauppojen taseselvitysjaksokohtaiset energiatiedot näihin oikeutetuille tasevastaaville. Alustavat tiedot ilmoitetaan taseselvitysjakson jälkeen ja lopulliset tiedot viimeistään 13. päivänä toimituspäivän jälkeen.

9 **Ehtojen rikkominen**

Sopimusosapuolen rikkoessa Sopimuksen ehtoja, on tämän viipymättä annettava toiselle sopimusosapuolelle selvitys rikkomukseen johtaneista syistä ja ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin.

Mikäli rikkomus on toistuva tai muuten olennainen, eikä rikkomusta ole korjattu toisen osapuolen asettamassa kohtuullisessa ajassa, voi toinen osapuoli purkaa sopimuksen.

Lisäksi Fingridillä on oikeus purkaa Sopimus päättymään välittömästi, jos Tasevastaava asetetaan selvitystilaan, Tasevastaavan oma pääoma rekisteröidään negatiiviseksi, Tasevastaava laiminlyö maksunsa, asetetaan konkurssiin, osoittaa muita merkkejä maksukyvyttömyydestä tai muuten rikkoo törkeästi Sopimusta. Fingridillä on vastaava oikeus myös, jos Tasevastaavalla ei ole voimassaolevaa taseselvityssopimusta Taseselvitysyksikön kanssa.

10 **Vahingonkorvaus**

Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut Sopimuksen piiriin kuuluvasta suorituksesta, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopimusosapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopimusosapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salassapitovelvoitteen rikkomisella.

11 **Ylivoimainen este**

Fingridillä on oikeus ylivoimaisen esteen (force majeure) sattuessa rajoittaa Sopimuksen mukaista palvelua tai keskeyttää se kokonaan ottaen huomioon pakottavan lainsäädännön vaatimukset.

Ylivoimaiseksi esteeksi katsotaan sellainen tapahtuma, jota Fingrid ei ole voinut estää kohtuullista huolellisuutta noudattaen ja joka tekee Fingridin Sopimuksen mukaisen palvelun mahdottomaksi tai vaikeuttaa sitä olennaisesti tai tekee sen taloudellisesti tai muuten kohtuuttomaksi.

Ylivoimaisia esteitä ovat sota, ilkeä voimavaltainen, sabotaasi, räjähdys, tulipalo, tai poikkeuksellinen luonnonilmiö, tai muu vaikutuksiltaan yhtä merkittävä ja epätavallinen syy, josta seuraa joko voimantuotannon keskeytyminen tai sellainen voimantuotanto- tai siirtojärjestelmän vaurioituminen, johon Pohjoismaiden sähköjärjestelmissä yleisesti sovellettavilla periaatteilla ei ole voitu kohtuudella varautua.

Ylivoimaisen esteen ilmaantumisesta samoin kuin sen poistumisesta Fingrid ilmoittaa Tasevastaavalle viivytyksettä.